

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Brno 2021

Monika Žůrková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

**KOMUNIKACE MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU,
PŘI PRÁCI S DĚTMI V MATEŘSKÉ ŠKOLE**

Bakalářská práce

Obor studia: Řízení vzdělávacích institucí

Autor: Monika Žůrková

Vedoucí práce: Mgr. Hana Bartoňková, Ph.D.

Brno 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Komunikace mezi mateřskou školou a rodinou, při práci s dětmi v mateřské škole“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Brně dne 10. 12. 2021

Podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Hana Bartoňková, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled, obzvláště v této nelehké době plné vládních opatření. I přes nemožnost se osobně vidět mi byla přínosná nejen radou, ale i povzbuzením.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Monika Žůrková
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Řízení vzdělávacích institucí
Obor obhajoby práce:	Řízení vzdělávacích institucí
Vedoucí práce:	Mgr. Hana Bartoňková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Komunikace mezi mateřskou školou a rodinou, při práci s dětmi v mateřské škole
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na komunikaci mezi mateřskou školou a rodinou. Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován. Teoretická část popisuje význam vztahu mezi školou a rodinou, faktory, které tento vztah podporují či naopak, a význam vzájemné spolupráce. Teoretická část je dále zaměřena na komunikaci jako takovou. Poukazuje na její aktéry a uvádí způsoby komunikace mířené právě do prostředí předškolního vzdělávání. Zaměřuje se též na vliv dobrého vzájemného vztahu a komunikace mezi školou a rodinou na pozitivní sociální vývoj dítěte. Empirická část je zaměřena na získání informací o kvalitě komunikace mezi školou a rodinou a zjištění preferencí způsobů komunikace na daných školách. V závěru práce shrnuje možnosti, jakým způsobem se lze podílet na zlepšení komunikace mezi školou a rodinou a podpoře vzájemné spolupráce.</p>
Klíčová slova:	Rodina – rodiče, děti, komunikace, mateřská škola vztahy rodiny a školy, spolupráce rodiny a školy
Title of Thesis:	Communication between School and Family, Working with Children in kindergarten

Annotation:	<p>The thesis focuses on communication between nursery school and family. The main goal of the thesis is to analyze what ways of communication between kindergarten and parents are offered and which way is preferred for parents. It outlines the importance of relations between school and family, describes the various aspects which may be beneficial or detrimental, and denotes the positive impacts of cooperation between school and family.</p> <p>To do so, the theoretical part sets off with specifying what communication is as such. The thesis states who the actors of communication are, what means of communication there are, and which of those are appropriate for nursery school use. Based on these statements, the thesis continues to demonstrate positive influence of good relations between school and family on positive social and emotional child development.</p> <p>The empiric part of the thesis gathers information on quality of communication between school and family. It deals with varied communicational preferences of different schools.</p> <p>The conclusion evaluates various means of communication, and suggest methods for improving communication, and for supporting good cooperation practices.</p>
Keywords:	Family - parents, children, communication, kindergarten, family and school relationships, family and school cooperation
Názvy příloh vázaných v práci:	Vzor dotazníku
Počet literatury a zdrojů:	48
Rozsah práce:	58 s. (67 982 znaků s mezerami)

Obsah

ANOTACE	5
Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. 1 Vztah mezi rodinou a školou	10
1.2 Volba a zaměření školy	11
1.3 Klima školy	13
1.4 Spolupráce mezi rodinou a školou	14
1.5 Možnosti zapojení se do dění mateřské školy	16
1.6 Problémy ve spolupráci.....	17
2 Komunikace	19
2.1 Charakteristika komunikace.....	19
2.2 Komunikační kanály.....	22
2.3 Způsoby komunikace v mateřské škole.....	23
2.4 Účastníci komunikace a jejich vliv na sociální vývoj dítěte.....	25
2.5 Úspěšná a neúspěšná komunikace mezi školou a rodinou	28
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	31
3.1 Výzkum	31
3.2 Výzkum a jeho cíle.....	31
3.3 Výzkumné hypotézy a otázky.....	32
3.4 Operacionalizace klíčových kategorií	34
3.5 Metoda sběru dat.....	35
3.6 Analýza dat	35
3.7 Struktura dotazníku.....	36
3.8 Zpracování a vyhodnocení výsledků.....	37
ZÁVĚR.....	50
Použitá literatura.....	51
Seznam grafů	55
Seznam příloh	56

Úvod

Pojem komunikace může být v dnešní době chápán z mnoha pohledů. Stále více se dostáváme do forem komunikace, které nemusí být příliš osobní. Mnozí lidé v dnešní době upřednostňují nebo životní situace je nutí volit rychlejší formu komunikace, kterou je komunikace „na dálku“. To však nefunguje v situacích, kdy potřebujeme komunikovat o citlivých věcech, obzvlášť v situacích, kdy jde o to nejcennější, co máme svěřeno, a to jsou děti.

Právě proto jsem si pro svoji bakalářskou práci vybrala téma **Komunikace mezi mateřskou školou a rodinou, při práci s dětmi v mateřské škole.**

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části je první kapitola věnována problematice vztahu školy a rodiny. Druhá kapitola pojednává o komunikaci a jejím vlivu na všechny účastníky.

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován.

Konkrétně jde o výzkum názoru rodičů dvou vybraných mateřských škol ve Šlapanicích, kde se pomocí svého výzkumného nástroje (a to dotazníku) snažím zjistit, jaký styl pro komunikaci s rodiči mateřská škola využívá. Druhým zjišťovaným atributem je pak rodiči preferovaný způsob komunikace od mateřské školy.

Pro získání dat, ze kterých bude stanoveno vyhodnocení, jsem využila polostrukturovaný dotazník. V závěru je navrženo řešení, které umožní zlepšit komunikaci a předávání informací mezi mateřskou školou a rodiči.

Tím, že se ve své profesi pohybuji v prostředí mateřské školy, mohu vidět, jak důležité je snažit se vést dobrou, citlivou a konstruktivní komunikaci.

Ze svých několikaletých zkušeností při práci v mateřské škole jsem mohla zažít, jak důležitá komunikace mezi rodiči a školou je. Řeší se nejen praktické věci týkající se chodu školy, ale také osobní informace, týkající se rodinného prostředí, situací, ve kterých se daná rodina nachází a hlavně záležitosti, týkající se dětí samotných. Když zmiňuji komunikaci jako hlavní prostředek k vytvoření vzájemného vztahu rodiny a školy, nemohu neuvést, jak důležitá je forma komunikace. Mám na mysli nejen profesionální projev a erudovanost učitelů, ale i estetickou formu prezentování informací. Výsledky své práce bych ráda využila nejen k optimalizaci při komunikaci mezi školou a rodinou, ale i s výhledem na propojení s obcí a podporu místní sounáležitosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 Vztah mezi rodinou a školou

Dobrý vztah mezi rodinou a školou je zásadní. Významnou zákonitostí v tomto vztahu je účast rodiny na chodu školského zařízení. Spoluúčastí můžeme chápat to, že rodiče, pedagogové a škola jsou pokládáni za společníky. Z toho vyplývá, že budou vzájemně respektovat hodnotu toho druhého, budou se snažit být jednotní a dosáhnout společného cíle. Je také důležité uznávat a do výchovy zahrnout rozdílné zájmy či názory, ze kterých bude mít užitek zejména dítě. Pokud se docílí dobrého vzájemného vztahu, dojdeme tak i k preferované komunikaci.

Důvodem, proč se zapojit jako rodič do spolupráce se školou, se zabývala ve své knize Wolfendaleová (in Rabušicové, 1998), která argumentuje tím, že rodiče mají právo účastnit se různých aktivit ve škole. Nesou zásadní odpovědnost za rozvoj dítěte. Rodiče mají právo na veškeré informace o jejich dítěti, mohou zvolit školu, kterou bude navštěvovat. Sami rodiče různými způsoby podporují rozvoj dítěte, oni rozhodují, zda posílí vliv působení školy na dítě nebo naopak (Rabušicová, 1998). Dalším argumentem uvádí rovnost, rodiče jsou partneři školy, mají rovný vztah s učiteli. Každá strana přináší sice odlišnou, ale stejně hodnotnou zkušenost. Dále pak je to reciprocita, což vysvětluje tak, že všichni mají mít z toho vzájemného vztahu prospěch. Každý bude, za svá rozhodnutí odpovědný. Posledním argumentem zmiňuje posilování, což vysvětluje tak, že rodiče by měli mít pocit, že mají ze zapojení do vzdělávání prospěch nejen děti, ale i oni sami. Otevírá jim to možnosti učit se, seznamovat se s novými věcmi atd. (Čapek, 2013, s. 15-16).

Rozvinula bych ještě téma významu spolupráce o názor Havlínové (1995), kde se oblast spolupráce zaměřuje na možnosti, jak rozvíjet provázané společenství rodiny a mateřské školy „v nabízení podnětů a inspirace rodině

a spolu s tím poznávat výchovný styl rodiny, a tak hlouběji porozumět dítěti a jeho potřebám, řízení mateřské školy zakotvit v participaci a kooperaci všech zúčastněných, učitelky, které mají nacházet vhodné metody práce odpovídající tomuto programu a být svým zdravým životním stylem a příkladným jednáním vzorem vhodným k napodobování dětmi, obsah práce, který je zaměřen na přijetí obce jako významné stability pro rodiny a kulturně duchovní zakotvení budoucí generace, součinnost se základními školami, které mohou umožnit nestresující plynulý přechod do první třídy základní školy, podporu dítěte, která spočívá v povzbuzení jeho sebedůvěry pro novou roli školáka“.

1.2 Volba a zaměření školy

V dnešní době existuje velký výběr mateřských škol s nejrůznějším zaměřením. Rodiče si mohou vybrat z nabídky státních či soukromých mateřských škol, lesních klubů, dětských skupin, či nejrůznějších komunitních mateřských škol. Každá z těchto pak může (ale samozřejmě nemusí) mít zvolenou orientaci, resp. specializaci, na kterou se zaměří (podle waldorfské pedagogiky, pedagogiky Montessori, různé církevní zaměření, různé jazykové specializace...). Tím dává rodičům dopředu určitou informaci např. o tom, jaká míra zapojení od nich bude vyžadována, způsob stravování dětí, denní harmonogram dětí, apod.

Rodiče již před nástupem do mateřské školy vychovávají své dítě v určitém směru, a snaží se mít jasnou představu, co pro své dítě chtějí. Mají-li tedy možnost volit mateřskou školu podle jejího zaměření, může být předpoklad větší shody v názorech a stylu komunikace mezi nimi a mateřskou školou.

Míra spolupráce školy a rodiny záleží také na zaměření školy. Existují pedagogické směry, které se v odborné literatuře označují jako alternativní (Průcha, 2004; Kořátková, 2008; Jeřábková 1993), pedagogika Montessori, waldorfská pedagogika, vzdělávací program Začít spolu a Program podpory zdraví. „Je možno za alternativní považovat všechny takové školy, které uplatňují zvláštní, nestandardní, inovativní, experimentální formy, obsahy či metody vzdělávání, jiné didaktické přístupy apod., na rozdíl od běžně uplatňovaných (standardních) pedagogických a didaktických koncepcí.“ (Průcha, 2004, s. 20). Dále jsou rodiči vyhledávány školy se zaměřením na jazyky či křesťanské školy, v nedaleké Vídni pak školy muslimské.

Někteří rodiče preferují typ škol, kde je jednou z priorit právě propojení s místní komunitou a úzká spolupráce s rodiči. Mohu zde uvést waldorfskou školu, kde je od rodiny očekávána velká míra spolupráce. Samy tyto školy se prezentují takto: „Díky úzké spolupráci s rodiči se naše škola stává živým komunitním centrem, které může zprostředkovat mnohé hodnoty svým členům i lidem z okolí. Rodiče, děti a učitelé společně v průběhu roku chystají a prožívají různé slavnosti, tradiční jarmarky a další nevšední akce.“ (WZŠaMŠ Brno).

Zapojení rodičů do chodu školy má pozitivní vliv na rodiče a převážně i děti. Má-li rodič zájem o dění ve škole, zvyšuje se tak i zájem o vlastní dítě, které má více motivace být úspěšnější. „Většina rodičů chce, aby jejich děti úspěšné byly, chce jim pomáhat a potřebuje pomoc školy a učitelů, aby věděli, jak jim mohou být nápomocni, v čem je mohou podpořit. Obě dvě prostředí – rodina i škola – sledují společný cíl: aby děti měly dobrý prospěch, aby byly úspěšné, aby byly pozitivně motivované, měly sebedůvěru a chodily do školy rády.“ (Marie Šťastná, 2010, s. 5)

1.3 Klima školy

Mým výzkumným cílem je zjistit, jaké způsoby komunikace mateřská škola rodičům nabízí. Proto se ve své práci zabývám klimatem v mateřské škole, jelikož samotné klima má významný vliv na volbě způsobu komunikace.

Je-li dobrá komunikace mezi rodinou a školou, můžeme hovořit o fungující a vyhovující komunikaci. Do tohoto vztahu se jistě promítá klima dané školy a je nedílnou součástí interakce rodina – škola. Klima školy má významný vliv na volbě způsobu komunikace (Kořátková, 2014, s. 146).

V pozitivním školním klimatu by měly převažovat vztahy založené na zájmu o své povolání a na spokojenosti s prací, porozumění a laskavém jednání s druhými, ochotě spolupracovat, kvalitní informovanosti ze strany vedení školy pro všechny zúčastněné strany, vzájemném respektování a uznání práce, objektivním a spravedlivém hodnocení práce, respektování pravidel nutných k výkonu povolání, dovednosti a ochotě vnímat a sdělovat pozitivní jevy (Kořátková, 2014, s. 117).

Tématem klimatu školy se zabývá velké množství autorů (Kořátková, Kolář, Vališová, Gavora,...) a existuje shoda, že má vliv klimatu na komunikaci mezi školou a rodiči. Respektive se shodují, je-li dobré školní (třídní) klima, pozitivně se to projevuje v komunikaci.

Klima školy je výsledkem komunikace mezi vedením školy a samotnými učiteli. Je důležité i brát ohled na osobnost samotného učitele co se týče charakteru, temperamentu, odbornosti a věku. Neméně důležité je i samotné momentální rozložení a přesvědčení (Kolář, Vališová 2009, s. 191-193).

Důležitá je spolupráce mezi učitelkami ve třídě a jednotném postupu při komunikaci s rodiči. Pokud jsou vzájemné vztahy ve škole v jednotném stylu, vytváří to příjemnější vztahy na pracovišti, které se přenáší do podvědomí dětí

a jejich rodičů. „Aby vznikla jakási komunitní blízkost rodičů a dětí mezi sebou i společně s učitelkami, ale je na tom třeba dlouhodoběji pracovat v oblasti vytváření kvalitních mezilidských vztahů. V různých vzdělávacích programech pro učitelky jsou doporučovány způsoby nedirektivních přístupů. Ty by měly být základem pro vytváření kvalitních společných vztahů, které jsou následně silnou motivací pro děti a pro jejich ochotu se ve škole vzdělávat a cítit se tam všestranně dobře.“ (Kofátková, 2014, s. 110).

1.4 Spolupráce mezi rodinou a školou

Spolupráce mezi rodinou a školou je velmi přínosným bodem pro děti, jenž jim přináší pocit sounáležitosti. Tak, jak o tom píše ve svých publikacích i Majerčíková, Strakatá a Čapek. Takto bude vytvořeno přátelského prostředí, kde se budou dobře cítit nejen ony, ale i jejich rodiče. Při spolupráci často dochází i přirozené komunikaci a získání vzájemné jistoty a důvěry.

Aby mohla fungovat dobrá spolupráce mezi rodiči a školou, je zapotřebí snažit se udržovat dobré vztahy a spolupracovat. To se nám může dařit, pokud se snažíme dobře komunikovat. Podaří-li se spolupráce mezi rodinou a školou, bude to mít velký přínos právě pro děti ve vzdělávání a výchově, protože se stanou partnery a společně tak dojdou ke správnému rozvoji dítěte, jak i popisuje ve svém příspěvku M. Strakatá (Strakatá, 2017).

Jako jeden z důležitých pilířů dobrého fungování mateřské školy je, jak jsem již zmiňovala v první kapitole, spolupráce školy s rodiči. Ta je postavena především na vzájemné důvěře. Jen krátce bych citovala definici „důvěry“ dle Oxfordského slovníku, podle kterého je to „důvěřivost v nebo spolehnutí se na danou vlastnost nebo atribut osoby nebo věci, či pravdivost určitého tvrzení“ (Giddens, 1998). Tato formulace nás odkazuje chápat důvěru jako něco, co je založeno na bilaterálním vztahu. V našem modelu na vztahu rodina

a škola. Na každém pólu stojí jeden činitel, jenž se rozhodl vložit důvěru v toho druhého. Důvěra pomáhá k naplnění mezilidských vztahů. K naplnění vzájemných očekávání dojde za předpokladu, že je důvěra založena na komunikaci. Pokud oba činitelé rozpoznají principy, podle kterých se řídí, dochází k rozvoji důvěry.

Podle Majerčíkové (2011, s. 9-27) je důvěra důležitým prvkem v lidském soužití. Důvěra je založena na oboustranném vztahu mezi školou a rodinou. Pokud jsou naplněna všechna očekávání, důvěra se prohlubuje. Strany se navzájem uznávají a jsou schopny se domluvit na společném cíli, úkoly či respektovat jiné názory.

„Spolupráce učitele s rodičem má velká pozitiva, která se týkají všech zúčastněných stran – a především dětí. Jak rodiče získat ke spolupráci?“ (Čapek, 2013, s. 19) Čapek se zde dotýká tématu, které ve své práci zkoumám, uvádí konkrétní doporučení dobré komunikace. Jako prvním předpokladem uvádí profesionalitu. Učitel je odborníkem na svém místě, vede na vysoké úrovni vzdělávání, dokáže dětem poznatky předat moderními způsoby, motivuje je a aktivizuje. Dítě je ve škole spokojené, práce ho zajímá a tyto své postoje přenáší na rodiče. Ti respektují pedagogické dovednosti učitele a s tímto dobrým míněním k němu přistupují v každém vzájemném kontaktu. Dále zde uvádí vhodnou komunikaci s rodičem. Jako významný se opět ukazuje profesionální přístup, tentokrát v předávání poznatků o dítěti. Tato komunikace by měla být vedena oboustrannou snahou o dobro pro dané dítě, snahou o spolupráci. Neméně pak optimismus a pozitivní postoj. Rozhovory s rodiči vést optimisticky, s dobrou vírou, mít pozitivní vztah k dítěti, radovat se spolu s rodiči z jeho úspěchů. Rodiče musí mít jistotu, že to myslí učitel s jejich dítětem dobře. A neměli bychom opomenout vstřícnost. Učitel je člověk, kterému jde o spolupráci s rodiči. K tomu je zapotřebí mít pochopení

pro individuální rodinné problémy, být s rodiči v kontaktu a předávat jim i aktuální informace (Čapek, 2013, s. 20).

1.5 Možnosti zapojení se do dění mateřské školy

Zájem o spolupráci školy a rodiny preferují i zřizovatelé škol, a to ať už z důvodu projektového zapojení tak i plánování. V České republice je několik možností k zapojení se do projektu, ať už prostřednictvím sdružení rodičů a přátel školy, Rodiče vítáni či prostřednictvím Otevřené školy. Nejčastější formou spolupráce rodiny a školy je sdružení rodičů a přátel školy. Jde o neformální spolek, který může škole pomáhat, ale také se domáhat svých práv a zájmů. Sdružení rodičů a přátel školy má své stanovy, je registrováno na MV ČR a je tak i právnickou osobou mohoucí neziskově hospodařit s penězi (vybírat příspěvky, využívat granty).

V projektu Rodiče vítáni (Rodiče vítáni – Mateřské školy) je kladen důraz na komunikaci, informovanosti a možnosti pobytu rodičů ve škole. Na prvním místě je vždy dítě a možnost individuálních konzultací s rodiči a pedagogy. Rodiče by měli být vždy dostatečně informováni, a to nejen formou nástěnek či plakátků. Dále možnosti dalších akcí např. přednášky pro rodiče, seznámení s očekávanými výstupy před nástupem do Základní školy.

V poslední době je velmi oblíbený u škol i rodičů projekt Otevřená škola (Co je otevřená škola), který je postavený právě na spolupráci a komunikaci mezi školou a rodiči. Podle Rabušicové (2004b) je tento model stále více považován za přirozený. Vnitřní vztahy a procesy je možné vyvodit z vnějších vlivů, které působí na celkový systém školy a které se do podoby školy přirozeně promítají. Praxe nám ukazuje, že je-li škola začleněna regionálního povědomí a spolupracuje s místními orgány, je to přínosné pro všechny zúčastněné. Pro

školu není dobré se izolovat, ale naopak se propagovat a otevřít se tak nejen rodičům, ale i případným institucím. V Otevřené škole bývá jednotné názorové klima, které vede k další spolupráci s okolím. Mezi základní pilíře patří partnerství, kde jde především o spolupráci školy s rodinou a institucemi v okolí, zapojení rodičů – pravidelné setkávání a otevřená komunikace mezi dítětem, učitelem a rodičem, školní kultura – týmová práce mezi pedagogy a rodiči a odvaha přijetí nových nápadů a změn (Otevřené školy, 2018).

Zájem o spolupráci školy a rodiny dnes nemá jen škola, ale také jejich zřizovatelé. Na úrovni mateřských a základních škol hovoříme nejčastěji o obci jako o zřizovateli. Vytváří společně rozmanité projekty a plánování a škola s rodiči se na těchto aktivitách může spolupodílet. Tím může vzniknout krásné propojení a vědomí o sobě navzájem.

1.6 Problémy ve spolupráci

Mnohdy i přes snahu dělat vše, jak nejlépe umíme, se může stát, že snaha o spolupráci s rodičem nemusí být zcela úspěšná, a tak může být i ohrožena vzájemná komunikace. Mezi hlavní důvody dle Kořátkové (2014) se může řadit:

Nefungující spolupráce mezi rodiči a školou, která může být zapříčiněna např. tím, že se rodič ve škole necítí dobře. Může mít pocit, že je chování dítěte příliš sledováno učitelkami nebo jsou sledovány chyby při výchovných metodách rodičů. Dále z vlastního dětství např. neznají spolupracující a přátelskou atmosféru mezi svými rodiči a školou. „Může vůbec malé dítě rozumět tomu, jak to mají dospělí lidé ve vztazích se školou? Nemusí tomu rozumět, ale je schopno to vycítit. Právě intuitivní vyhodnocování situací a jejich emočních nábojů je typickým znakem pro sociální učení dítěte předškolního věku.

Mohou být i další důvody, proč jsou rodiče vůči škole rezervovaní a nelze je jednorázovými akcemi odstranit. Je to dlouhodobější oboustranný proces, jehož výsledkem by měl být vznik vzájemné důvěry.“ (Kofátková, 2014, s. 110). Ne vždy se vzájemné dobré vztahy hned povedou navázat, ať už z důvodu ostychu rodičů, nedostatečné informovanosti ze strany školy nebo vzájemné nesympatie.

Za účelem spolupráce, výchovy a vzdělání se setkávají ve škole děti s rodiči a učiteli. Volba, s kým se kdo bude potkávat, je prakticky nemožná. Je zde i velký věkový rozdíl, a to i často mezi rodiči a učiteli. Je tak tedy potřeba nepřekročit profesionální rámec učitelské profese. „V pedagogických situacích se běžně setkáváme se vztahy neosobními, dalo by se říci nadosobními. Stýkají se zde totiž představitelé určitých společenských skupin, představitelé různých sociálních rolí, někdy i různých profesí“ (Mareš, Křivohlavý 1995, s. 11).

Další možnou překážkou může být i takzvané schéma komunikační pyramidy, kdy nefungují dobře vztahy mezi zaměstnanci uvnitř školy a vytrácí se tak i dobrá komunikace. „Důsledkem této komunikace bývá jednak vědomé zkreslování informací v průběhu jejího posouvání, nevědomé subjektivizování, tj. vyzdvižení toho, co osobu, která informaci přináší, nejvíce zajímá, a opomenutí jiných faktů. Dále je to nespokojenost posledních dvou skupin (celkem pochopitelná), že se o změnách a úkolech dozvídají jako poslední a na splnění úkolu jim nezbyvá dost času, a také vnímají svoji malou důležitost v pracovní skupině.“ (Kofátková, 2014, s. 151).

2 Komunikace

2.1 Charakteristika komunikace

Jelikož je ústředním bodem mé práce pojem komunikace, považuji za důležité tento termín blíže popsat. Komunikace je součástí každodenního života a je základ pilíře lidské interakce. Vymětal (2008, s. 22) uvádí, že komunikace vznikla z latinského slova *communicare* a znamená dorozumívat se, radit se s někým.

Komunikace, umění hovořit jeden s druhým, sdělovat si, co cítíme nebo myslíme, říkat to srozumitelně, naslouchat tomu, s čím přichází ten druhý, a ujišťovat se, zda jsme mu rozuměli správně, je podle všeho ten nejdůležitější předpoklad pro vznik a zachování tolerantních vztahů.“ (Buscaglia, 1989)

Dle Křivohlavého (1988, s. 106) komunikace obsahuje slovní i mimoslovní projevy, jenž ovlivňují rovnováhu v mezilidských vztazích. Takovéto sdělení může mít velký význam a shoduje se tak i s Watzlawickem (1999, s. 43) který popisuje, že i mlčení má význam sdělení, a tak tedy „nelze nekomunikovat“.

Z pohledu na cíl mé práce však jde většinou o výměnu konkrétních informací a snažím se zjistit, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován.

Gavora (2005, s. 145) popisuje komunikaci jako výměnu informací mezi lidmi, která se proto vyznačuje obousměrností od jednoho k druhému a naopak. S komunikací souvisí i interakce a vzájemné ovlivňování či působení.

O funkci komunikace shodně pojednávají i Vybíral (2005, s. 31) s Mikuláštkem (2003, s. 21-22), kteří uvádí, že komunikace má informovat, instruovat, přesvědčit, motivovat, vzdělávat a i pobavit. I to všechno můžeme zahrnout do úkolů komunikace potřebných v mateřské škole. Tureckiová (2007, s. 76-

77) rozlišuje typy komunikace přímé a zprostředkované podle toho, zda mohou účastníci komunikace reagovat ihned a bez využití dalších pomůcek.

Jako většina autorů, i Křivohlavý (1995, s. 23) rozdělil komunikaci na verbální a neverbální a komunikaci činy (skutky) a mlčky.

Ve své bakalářské práci se zaměřím na verbální komunikaci mezi rodiči a mateřskou školou. Tím myslím konkrétně komunikaci mluvenou a psanou. Tato komunikace je chápána jako nejvyspělejší forma dorozumívání a důležitá součást společenského života (Bednaříková 2006, s. 37). Dle Bednaříkové je verbální komunikace nejjednodušším prostředkem, jak přijít k nejméně ztrátám při přenosu, pochopení a sdělování obsahu.

Základní formou verbální komunikace je forma mluvená, tedy rozhovory, ale i telefonáty, slovní instrukce či vystoupení. Ve psané podobě se komunikace v mateřské škole může odehrávat formou informací na nástěnkách, v e-mailech, na webových stránkách školy nebo SMS zprávami.

Vezme-li se v potaz komunikace mezi školou a rodiči, jde o komunikaci dle Simondse a Coopera (2014, s. 8) v dimenzi obsahové a vztahové. Naše vztahy se tak vzájemně vyvíjejí a mění. Od zahajovací fáze se dostáváme k experimentační až k ukončovací. Komunikace by se měla stávat jedinečnou, zřetelnou a efektivní. Komunikace mezi pedagogem a rodičem je ovlivněna i pocity a sympatiemi k dítěti a vzájemnou spoluprací (Čapek, 2013 s. 128). Zatímco Mareš a Křivohlavý (1995, s. 18) definují pedagogickou komunikaci jako vzájemnou výměnu informací ve výchovných a vzdělávacích procesech, sloužící k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů. V mateřské škole je několik možností ke komunikaci v přímém kontaktu s rodiči, ať už jsou to třídní schůzky, individuální konzultace, neformální setkání či rychlá informace při předávání dítěte. Formy komunikace si často určuje sama škola (Štech a Viktorová in Kolláriková & Pupala, Eds., 2001)

Jak vidíme, existuje několik možností, které se otvírají pedagogům v mateřské škole, jak mohou s rodiči komunikovat. To je ovšem mimo jiné ovlivněnou jejich aktuální náladou, sympatiemi k danému dítěti/rodiči, časem na komunikaci s rodičem. Pedagog i rodič těmto vlivům podléhá, což má pak reálný dopad na jejich vzájemnou interakci.

Máme-li posuzovat, jaký druh komunikace je rodiči nejčastěji volen při kontaktu se školou, je potřeba si nejdříve pojem komunikace se školou definovat. „Komunikace s vnějším prostředím školy dává veřejnosti možnost proniknout ke změnám, které se ve školství s ohledem na kurikulární reformu dějí. Současně instituci otvírá možnost zapojit do vzdělávání co nejširší okruh partnerů a podpořit tak jeho vyšší kvalitu (Syslová, 2016, s. 22). “

Komunikaci mezi školou a rodinou, jak již vyplývá z dřívějších kapitol, považuji za jednu z klíčových věcí při působení a vzdělávání dětí v mateřské škole. Zároveň pak nejdůležitějším faktorem pro přirozený a plynulý vývoj dítěte popisují význam důvěry mezi rodičem a školou (učitelem). Zájem dítěte by měl být vždy na prvním místě a v souladu s pohledem rodiče a učitele. Tedy rodič a učitel by měl mít společný cíl – dítě. K tomu velkou měrou slouží komunikace. Děti vyrůstají v různém rodinném prostředí, s různými zvyklostmi a výchovnými metodami. Důležité je, aby se tyto výchovné cíle a celkový pohled na dítě snažil učitel a rodič vzájemně propojit.

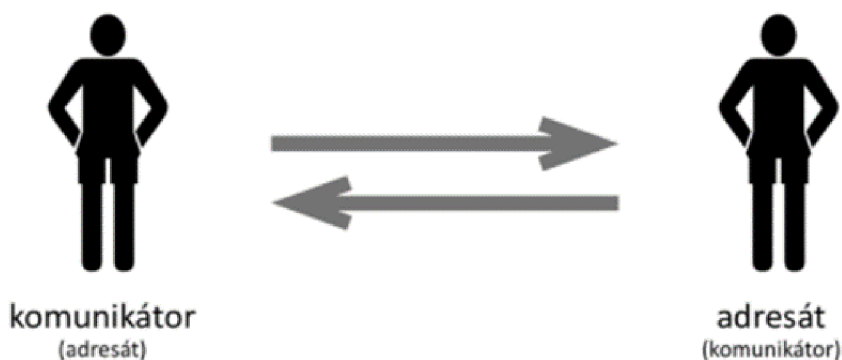
Dětem se v průběhu tohoto prvního vzdělávacího stupně předávají základní dovednosti a návyky důležité pro další vzdělávání (jak uvádí RVP MŠMT, Praha 2016) a vlastně celý život. Právě proto je velmi důležité, jakým způsobem se k dětem a rodičům přistupuje a s nimi komunikuje. V mateřské škole je největší snahou se co nejvíce přizpůsobit potřebám dítěte ve všech směrech. Snaží se dbát na veškerá vývojová specifika dítěte a vytvářet bezpečné, podnětné prostředí (Smolíková, 2017). Mateřská škola je prvním

stupněm veřejného vzdělávání a řídí se pokyny MŠMT a Školským zákonem (Školský zákon ve znění účinném ode dne 27. 2. 2021, 2021).

2.2 Komunikační kanály

Komunikace je často považována za samozřejmost, jelikož se této dovednosti učíme od útlého věku. Nastane-li situace, kdy ale potřebujeme říci či napsat něco důležitého, začneme si komunikaci více uvědomovat a připravovat (Mikuláščík, 2010, s. 16).

Budeme-li vycházet ze skutečnosti, že komunikace nastává minimálně mezi dvěma osobami, můžeme ji nazvat komunikačním procesem mezi komunikátorem (mluvčím) a komunikantem (posluchačem); mezi nimi se pak předává takzvané komuniké (sdělení). Je možné to charakterizovat i jako komunikační kanály. (Jiřincová, 2010, s. 35).

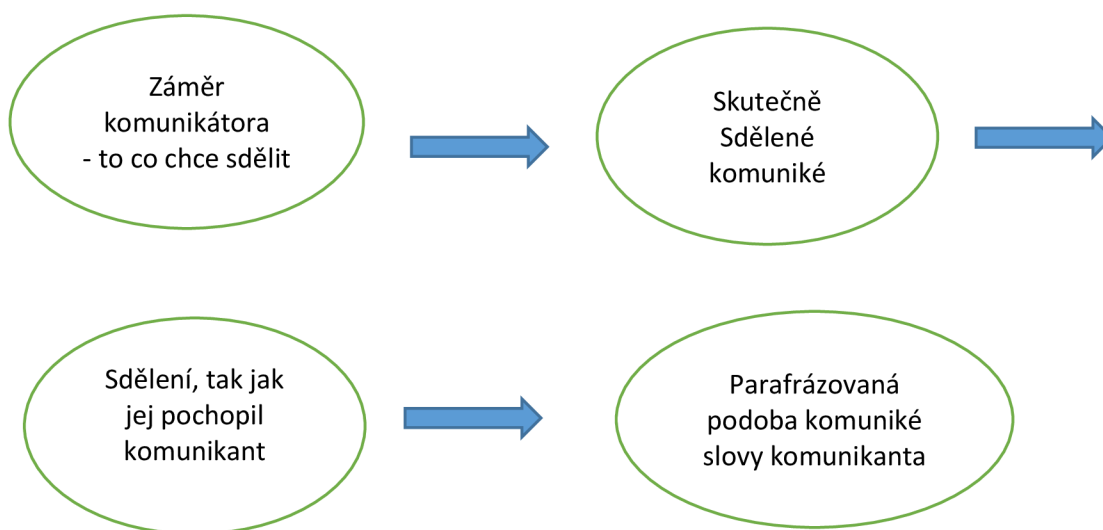

Obrázek 1: Komunikační model
Zdroj: (Heger, 2012, s. 15).

Důležitá součást komunikace je i jazyková kompetence a to tak, že komunikátor je schopen správně předat sdělení příjemci. Komunikant by měl

sdělení přijmout a adekvátně odpovědět. „Pokud chce být člověk správně vyslyšen, musí poskytnout kompletní zprávu. Pokud chceme porozumět, musíme především pozorně naslouchat“ (Jiřincová, 2010, s. 35).

Mikuláščík (2010, s. 17) popisuje skutečnost, že i když lidé hovoří stejným jazykem, nemusí si přesto vždy porozumět z důvodů více významových slov. Proto je velmi důležitá znalost jazyka, kterým hovoříme, s dostatečnou slovní zásobou.

Obrázek 2: Postup přenosu informací v komunikačním přenosu.

Zdroj: (Mikuláščík, 2010, s. 25), vlastní zpracování.

2.3 Způsoby komunikace v mateřské škole

Ráda bych se v této kapitole zabývala způsoby komunikace a ve své výzkumné části pak navázala na zkoumání jejich preferencí u rodičů. V bakalářské práci zkoumám především rodiči preferované způsoby komunikace. Po konzultaci s vedením zkoumaných mateřských škol uvádím jejich nejčastější způsoby komunikace v mateřské škole, jako jsou třídní schůzky, individuální konzultace, společné akce školy, rodičů a dětí, nástěnky

a v neposlední řadě webové stránky školy a e-maily. Jedná se o způsoby, které jsou v dnešní době dostupné většině rodičů, některé jsou zažité po několika generacích a z praxe škol jsou ověřeny svojí efektivností.

Třídní schůzky

Třídní schůzky považuji za jednu z nejběžnějších forem komunikace v českých školách. Podle Šedové (Rabušicová et al., 2004) se třídní schůzky staly již tradicí a jejich podoba se příliš nemění. Četnost a průběh třídních schůzek v mateřské škole může být nejrůznější. V některých alternativních mateřských školách (opět mám na mysli waldorfskou školu) se můžeme setkat s častější periodou, třídní schůzky jsou zde považovány nejen za informativní schůzku, ale za společné setkání a sdílení prožitků.

Individuální konzultace

Individuální konzultace probíhají mezi učiteli a konkrétními rodiči a slouží k citlivým výměnám informací o dítěti. Zároveň i na případném dalším postupu ve výchově či vzdělávání (Smolíková, 2017).

Je proto dobré si na tuto konzultaci pozvat rodiče samotné a najít si dostatek času a klidné prostředí.

Společenské akce

Dalším typem komunikace jsou společenské akce, kde se většinou mateřské školy prezentují formou besídek s následnou možností komunikace a spolupráce. Společenské akce mohou mít i charakter výletu, zahradních slavností apod. Informace o akcích škol ve Šlapanicích, které uvádím ve svém výzkumu, jsou

pravidelně inzerované ve Šlapanickém zpravodaji. Tyto typy komunikace bývají sice neformální, avšak se při nich mnohdy sdělí více o dění v rodinách či ve škole než při formálním setkání. A taktéž se zde daří lépe rozvíjet tolik důležitá důvěra.

Nástěnky

Stále dobře funguje komunikace v mateřských školách prováděna pomocí nástěnky, kde se nachází informace o blížících se akcích, důležitých informacích pro rodiče, jídelníček a další potřebné dokumenty. Nástěnky jsou převážně vyvěšeny na viditelných místech v prostorách chodeb a šaten.

Web školy

Poslední dobou začínají rodiče stále více vyžadovat informace v elektronické podobě. Informace na webových stránkách by měly být doplňkovým zdrojem převážně k vyhledávání kontaktů či pročitání dalších dokumentů (Čapek, 2013). Nyní však webové stránky školy slouží i k informování o aktuálním dění a provozu.

2.4 Účastníci komunikace a jejich vliv na sociální vývoj dítěte

Pokud budeme zjišťovat upřednostňovaný způsob komunikace, je zapotřebí popsat dva hlavní aktéry tohoto procesu – rodinu a mateřskou školu. Obě dvě tyto „instituce“ velmi silně podmiňují sociální vývoj dětí předškolního věku.

Snažím se zde pojmenovat význam socializace jedince a dále aktérů, kteří v tom mají významnou roli. S tím souvisí i dva možná trochu odlišné pohledy

na dítě, které je třeba daným způsobem komunikace sjednotit. Proto ve své práci zkoumám, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován. V závěru své práce je chci vyhodnotit.

Socializace je souhrn procesů vzájemné interakce mezi společností a jedincem, u nichž společnost působí na jedince tak, aby v sobě svým učením vytvořil psychologické předpoklady nezbytné k participaci ve společnosti současně jako člen společnosti i jako relativně samostatná osoba schopná řídit své jednání a odpovídat za ně, v důsledku toho se jedinec postupně přeměňuje z biologického organismu novorozeněte v dospělého kulturního člověka, který je určitým způsobem začleněn do společnosti a který pak postupně tento svůj způsob začlenění do společnosti v dospělosti a ve stáří mění a ve shodě s tím neustále mění i sám sebe (Odehnal, J. in Janoušek, J. a kol. 1988, s. 134).

Možnosti, jakým způsobem můžeme socializaci dětí předškolního věku rozvíjet v rámci rodiny a v rámci školy.

Socializace v rodině

Pojem rodiny popisuje prof. Matějček (1994) jako nejstarší lidskou společenskou instituci, která vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat a připravovat pro život. Stejně tak argumentuje, že rodina má ústřední význam pro duševní vývoj dítěte. Přirozeným, spontánním způsobem plní každý jednotlivý člen jistou roli a naplňuje vitální potřeby dítěte – fyzické, citové, intelektuální a morální. Jako nejčastější se uvádí model tzv. nukleární rodiny, což je rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tedy rodiče a děti (Průcha, Walterová, & Mareš, 2008).

Podle Tamášové (2007) je rodina chápána jako společensky uznávané lidské soužití, spojené pokrevní vazbou či adopcí a společně se podílející na výchově a výživě dítěte.

Povinnosti rodiny nám zcela přesně vymezuje občanský zákoník: „Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“ (Zákon č. 89/2012 Sb.: § 858).

Vliv rodiny na dítě je zcela zásadní. Když to trochu rozvineme, setkáváme s různými styly výchovy, konkrétně je to styl autokratický, liberální či demokratický. Podle chování dítěte v různých situacích můžeme rozlišit, k jaké výchově se rodina přiklání, je-li dítě jedináček či má sourozence a jaké postavení dítě v rodině má.

Velmi důležité je, aby pedagog pochopil výchovný přístup v rodině a zároveň předal rodiči informaci o tom, jaké výchovné cíle sleduje působením na dítě v MŠ. Tuto informaci může z velké části rodič zjistit již před tím, než se rozhodne dát dítě do konkrétní mateřské školy, a to v dokumentech zveřejněných na webových stránkách (ŠVP). Tam je v kostce shrnuto, co daná mateřská škola ve výchovném procesu preferuje, na jaké věci je při výchovném působení kladen důraz (ať už se týká podpory prosociálního chování, morálních hodnot atp.). Právě v rodině tedy dochází k prvním krokům socializace dítěte.

Socializace v mateřské škole

Další forma socializace u dítěte probíhá v mateřské škole, kde se dále rozvíjí ve formální i neformálním vzdělávání (Šmelová, 2016). Děti nejčastěji navštěvují mateřskou školu kolem svého třetího roku. Předškolní vzdělávání je povinné pro dítě, které do začátku školního roku dovrší pěti let. Tato povinnost se zavedla od školního roku 2017/2018. (*Informace o povinném předškolním vzdělávání*)

Formální vzdělávání je definováno ve Školském zákoně a jsou zde i legislativně vymezeny cíle vzdělávací instituce. (Průcha 2003). Neformální vzdělávání, je bráno jako vzdělávání pomocí takzvaných kroužků, ať už ve sportovních klubech či domech dětí a mládeže. (Průcha, 2003) Dále ještě máme i neformální vzdělávání, čímž je myšleno celoživotní získávání znalostí a postojů v každodenním životě, odehrávající se v běžných aktivitách mezi vrstevníky či rodině. (Průcha, 2003)

Nejčastějším tématem komunikace mezi rodiči a školou jsou tedy právě děti. Největším přáním všech rodin je zdravé, spokojené dítě. Snaží se jej svojí výchovou pozitivně rozvíjet a působit, což má vliv na jeho vlastní individualitu (Tamášová, 2007). Proto je velmi důležitá atmosféra a styl komunikace, která se podepisuje především na dítěti.

2.5 Úspěšná a neúspěšná komunikace mezi školou a rodinou

Komunikace mezi školou a rodinou může narazit na problémy v komunikaci. Tím, že se v případě komunikace mezi rodiči a učiteli v mateřských školách jedná o velmi citlivé informace, uvádím zde podmínky fungující komunikace dle Šťastné (2010). Uvádí, že je důležité mít jasné cíle a společně jich dosáhnout, vzájemně se tolerovat, obsah komunikace přiměřeně k situaci.

Naproti tomu bariéry komunikace dle Šťastné (2010) jsou v nepochopení se z důvodu cizího jazyka, používání vícevýznamových slov, neakceptování osobnosti či momentálního citového rozrušení.

Komunikaci ovlivňuje sociální kontext. Pro školu by mělo být důležité navázat dobrou komunikaci, aby došlo k porozumění a vzájemné spolupráci. Je důležité klást důraz na prostor a čas, kdy ke komunikaci má dojít, a také na emoce a vzájemné vztahy mezi účastníky komunikace (Šťastná, 2010).

Komunikace mezi školou a rodinou se nejčastěji odehrává mezi pedagogem a rodičem. Může probíhat různými způsoby – v psané verzi či pomocí mluvené řeči, popř. gesty a obrazového materiálu.

Podle Čapka (2013, s. 127) má komunikace mezi učitelem a rodičem svá specifika. Záleží na tom, zda ke komunikaci přistupujeme vstřícně, tedy snažíme se aktivně naslouchat a toho druhého podporovat, anebo zda komunikujeme defenzivně, tedy jsme ve střehu, nesnažíme se toho druhého pochopit a často ho chytáme za slovo. Čapek (2013, s. 127) dále uvádí, že je poměrně podstatné, zda učitel komunikuje s rodičem, u jehož dítěte je oblíbený či nikoliv. Také zda se jedná o učitele, který je aktivní ve vztahu k rodičům, popř. zda je zve pravidelně do školy. Ovšem dle Čápa (2014) tkví kořeny problémů v komunikaci při počátečních drobných neshodách, které často spočívají v rozdílných potřebách a očekávání obou zúčastněných stran. Občas se tak vytrácí společný cíl učitelů a rodičů v rozvoji dítěte a vzniká počátek nedůvěry a další ochoty komunikace. Proto je vždy přínosné řešit situaci a nabídnout vyhovující termín, kdy se tomu budou obě strany moci v klidu věnovat.

Důležitostí komunikace mezi rodiči a školou se věnuje Tamášová (2007), která ji vidí jako jeden z úspěšných předpokladů. Dále s tvrzením Štefanoviče (in Tamášová, 2007) při neúspěšné komunikaci se často ukazují čtyři faktory.

Osobnost dítěte – individualita a potřeby dítěte, osobnost učitele – jeho charakteru, temperamentu, přesvědčení, odbornosti, školy a rodiny – rozdílná očekávání ve výchově.

Proto je pro dobrý vývoj dítěte žádoucí dosáhnout společné a otevřené komunikace mezi školou a rodinou. Aby byla komunikace efektivní, je potřeba i vysvětlovat srozumitelně. Vezmeme-li v úvahu, že učitelka řekne rodiči, že je jeho dítě nadané na výtvarné činnosti, ale není si moc jistý v předmatematických představách, není zaručeno, že rodič toto sdělení dobře pochopí.

Vždy je proto důležité vědět, jak a kde informaci rodiči sdělit, protože podle Steinfatta (2009 in Dyches, Carte and Prater, 2012) si rodič musí uvědomit, že dostává novou informaci a měl by začít s ní pracovat a porozumět jí.

Problematikou komunikace mezi školou a rodiči, či školou a dětmi, žáky, studenty se každoročně věnují různé vzdělávací organizace a společnosti, které na toto téma nabízí mnoho zajímavých seminářů. Jedná se např. o společnost Infra, vzdělávací a poradenskou organizaci Ekskurzy.cz či organizaci Středisko služeb školám a mnoho dalších.

Čáp (2014) říká, základ jsou vždy srozumitelná pravidla. Většina rodičů se již nebojí klást otázky a prosazovat své názory a škola by se těmto otázkám neměla vyhýbat, ale být na ně připravena. Důležité je vždy mít jasné a srozumitelné cíle, kterých chce dosáhnout a za jakých pravidel a nebránit se i týmové spolupráci či vzájemné loajalitě.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Hlavním cílem výzkumné části je analyzovat, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován.

3.1 Výzkum

Než se pustím do samotného výzkumu, připomenu malou definici, co to „výzkum“ vlastně je.

„Vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.“ Tato definice je univerzálně použitelná pro vědecký výzkum ve kterékoli oblasti vědy. Pokud hovoříme o kvantitativně orientovaném výzkumu v pedagogice, můžeme jej vymezit jako záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy (Chrátka, 2016, s.11).

3.2 Výzkum a jeho cíle

Jedná se o kvantitativní výzkum, který je metodou standardizovaného vědeckého výzkumu, jenž nám popisuje zkoumanou skutečnost pomocí proměnných, které lze vyjádřit čísly (Disman, 2011). Proměnou chápeme jako prvek zkoumání, který nabírá různých hodnot. Ve výzkumu obvykle bývá více proměnných, které mezi sebou vykazují určitý vztah. Jednou proměnnou lze ovlivňovat tu druhou. Abychom vyjádřili další potřebné informace, jakým směrem se výzkum bude vyvíjet, je třeba stanovit výzkumné hypotézy. Výzkumné hypotézy rozebírají výzkumný problém a udávají směr celému

výzkumu. Tyto hypotézy lze potvrdit anebo vyvrátit, Wiersma (1995 in Gavora, 2008).

3.3 Výzkumné hypotézy a otázky

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován. K dosažení cíle použiji polostrukturovaný dotazník a tři hypotézy. Hypotéza je dle Reichela (2009, s. 60) domněnka či pravdivý výrok zkoumající dva či více jevů. Hypotéza bývá zkoumána či ověřována.

H[1]: Rodiče upřednostňují online komunikaci před nástěnkami

Hypotéza vycházející z tvrzení, že součástí pravidelné neformální komunikace mezi školou a rodiči napomáhá nejen rodině, ale i učiteli. Na základě informací od rodičů lze přizpůsobit podmínky, aby vyhovovaly většině dětí. Lze také vytvářet i případné individuální plány pro rozvoj dítěte.

Dle Kořátkové (2014, s. 247) by se měla rodina přirozeně zajímat o vše, co v mateřské škole probíhá. Rodiče by měli mít zájem o bližší poznání atmosféry třídy. Znamená to s ochotou do mateřské školy přicházet, vidět, slyšet a vnímat vlastní dítě v souvislostech, které se vytvářejí při různých aktivitách.

H[2]: Rodiče preferují individuální konzultace před rychlým informováním při vyzvednutí dítěte.

V posledních letech prošel pohled na vztahy mezi školou a rodiči zárukou patrnou proměnou (Rabušicová et al., 2004). Zatímco dříve byli rodiče v české škole vnímáni spíše jako cizorodý prvek, nyní se hovoří o rodičích jako partnerech, spolupracovnících, „zákaznících“, klientech a dokonce občanech,

kteří mohou být aktivními účastníky života školy jako veřejné instituce (Šťastná, 2010, s. 9).

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2018, s. 34) je spolupráci rodičů s mateřskou školou věnována kapitola s názvem *Spoluúčast rodičů*. RVP PV uvádí, že spoluúčast rodičů na vzdělávání je plně vyhovující, jsou-li splněny následující body:

Spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání je plně vyhovující, jestliže:

- *Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.*
- *Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projeví-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.*
- *Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*
- *Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejich svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.*
- *Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.*

H[3]: Rodiče preferují nástěnky před třídními schůzkami.

Třídní schůzky mohou u rodičů vyvolat zájem o mateřskou školu a dění v ní, ba dokonce pocit povinnosti, jak popisuje Čapek a Šedová & Čiháček in Rabušicová. Čapek vidí důležitost třídních schůzek především k diskuzi mezi

pedagogy a rodiči v ohledu vzdělávání a organizaci (Čapek, 2013, s. 88-94). Zatímco Šedová a Čiháček vidí problém v malé četnosti (v mateřských školách se jedná nejčastěji o dvě třídní schůzky za rok) a v postojích pedagogů (Rabušicová, 2004, s. 75). Pedagogové mohou mít pocit, že rodiče obtěžují či se mohou bát jejich případné kritiky. Proto je vhodné využívat třídních schůzek k diskuzi o vzájemných potřebách.

3.4 Operacionalizace klíčových kategorií

Mateřská škola – výchovná a vzdělávací instituce pro děti ve věkovém rozmezí 3-7 let

Rodičovská role – ve vztahu k výzkumu: partnerská, klientská

Rodič – matka, otec, zákonný zástupce

Doprovodné aktivity – aktivity nad rámec vzdělávání v mateřské škole – besídky, slavnosti

Doprovodné vzdělávací aktivity – přednášky, kurzy pro rodiče, odborná literatura

Spokojenost rodičů – spokojenost s komunikací a přístupem mateřské škol

3.5 Metoda sběru dat

Vybrala jsem si metodu kvantitativní a jako výzkumný nástroj bude použit polostrukturovaný dotazník, který bude obsahovat otázky standardizované i otevřené. Výhodou dotazníkového šetření je nízká časová náročnost. Výzkum lze provádět s velkým počtem respondentů. Pro respondenty je důležitá anonymita a nízká časová náročnost. Výsledky dotazníkového šetření lze statisticky zpracovat, odpovědi lze kvantifikovat a analyzovat, navíc mohou být použity pro srovnávací šetření (Giddens, 2003).

Dotazníky budou distribuovány mezi rodiči v mateřských školách ve městě Šlapanice. Vyplněné dotazníky rodiče vloží anonymně do sběrných nádob. Dotazníky budou obsahovat otázky týkající se komunikace školy s rodiči, možnosti rozšíření v některých oblastech a očekáváním rodičů dětí.

3.6 Analýza dat

Data získaná z polostrukturovaného dotazníku byla zpracována do jednotlivých tabulek za pomoci MS Excel. Veškeré hodnoty z první části dotazníku byly znázorněny v koláčových grafech a přiřazeny k jednotlivým otázkám včetně kontingenční tabulky. Ve druhé části dotazníku zaměřené na spokojenost a souhlasy byla data znázorněna do sloupcových grafů a doplněna kontingenční tabulkou.

3.7 Struktura dotazníku

U přípravy dotazníku jsem se snažila držet hlavního tématu samotného výzkumu a to komunikací mezi rodiči a mateřskou školou. Inspirovala jsem se publikací „Postavení rodičů jako výchovných a sociálních partnerů školy“ od Rabušicové a kol.(2004b).

Dotazník obsahoval mé představení a seznámení s cílem dotazníku.

Úvodní otázky - identifikační v jakém vztahu k dítěti jsou, zda mají zkušenost i s jinou mateřskou školou (možnost tak případného vlastního srovnání) a zda je to mateřská škola dle jejich volby a přání.

Druhá část dotazníku se týká formy komunikace s mateřskou školou a jejich možností. Tyto otázky jsou kombinované polouzavřené a otevřené. Otevřené otázky dávají prostor odpovědět jinak, než je nabídnuto a možnost i vlastního vyjádření se.

Ve třetí části jsem se zaměřila na spokojenost komunikace mezi rodiči a mateřskou školou, s přístupy učitelů a vedoucích pracovníků MŠ. Zde rodiče zaznamenávají své odpovědi dle Likertovy škály.

Dotazník byl distribuován mezi rodiči ve dvou mateřských školách ve městě Šlapanice. Konkrétně se jednalo o tyto dvě:

- MŠ Hvězdička - Masarykovo nám. 1664/6, Šlapanice
- MŠ Zahrádka - Havlíčkova 1444/8, Šlapanice

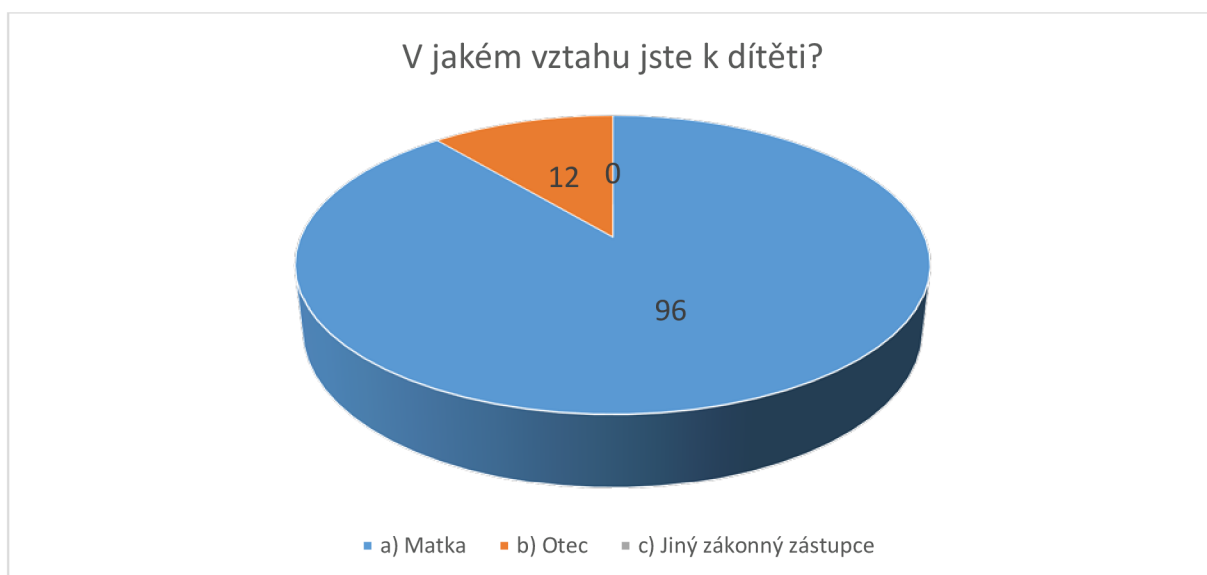
Dotazníky byly distribuovány do sběrných nádob přímo v mateřských školách. Celkem bylo distribuováno 145 dotazníků. Z toho jsem získala odpovědi od 108 rodičů. Mého šetření se zúčastnilo 75 procent tázaných.

3.8 Zpracování a vyhodnocení výsledků

Vyplněné dotazníky jsem zpracovala do následujících grafů.

1. otázka: V jakém vztahu jste k dítěti?

Otázka 1	Počet	%
a) matka	96	88,9
b) otec	12	11,1
c) jiný zástupce	0	0,0

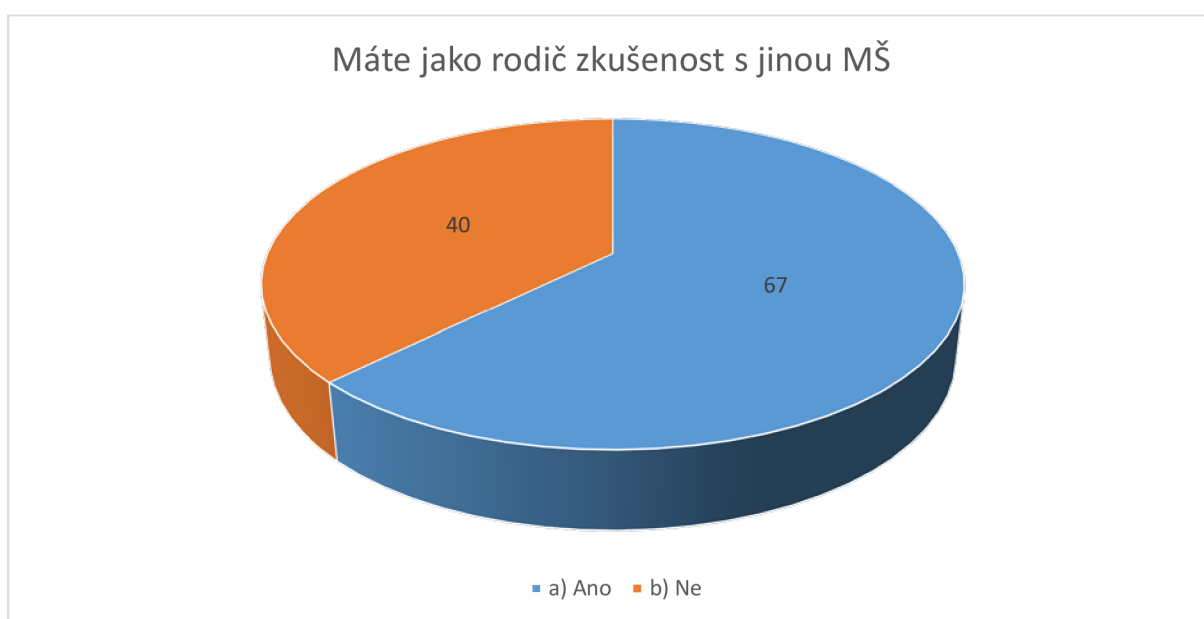
Graf 1 - 1. otázka: V jakém vztahu jste k dítěti?

Komentář:

Zobrazený graf znázorňuje vztah respondentů k dítěti. Z něj je zřejmé, že 96 respondentů byly matky a 12 respondentů byli otcové. Z toho můžeme brát v potaz, že v dotazníkovém šetření převažuje pohled matek.

2. otázka: Máte jako rodič zkušenost i s jinou MŠ?

Otázka 2	Počet	%
d) Ano	67	62,6
e) Ne	40	37,4

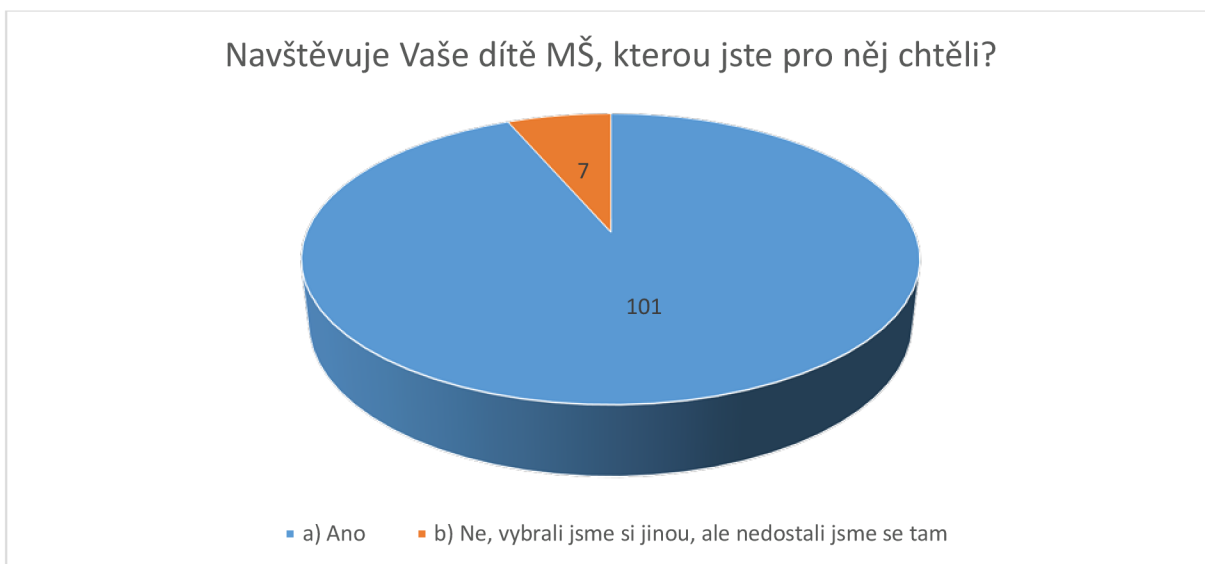
Graf 2 - 2. otázka: Máte jako rodič zkušenost s jinou MŠ

Komentář:

Dle grafu vyplývá, že 67 rodičů má zkušenosti s jinou mateřskou školou. Má tedy zkušenosti s jinou institucí a má možnost porovnání s jiným prostředím.

3. otázka: Navštěvuje Vaše dítě MŠ, kterou jste pro něj chtěli?

Otázka 3	Počet	%
a) Ano	101	93,5
b) Ne, vybrali jsme si jinou, ale nedostali jsme se tam	7	6,5

Graf 3 - 3. otázka: Navštěvuje Vaše dítě MŠ, kterou jste pro něj chtěli?

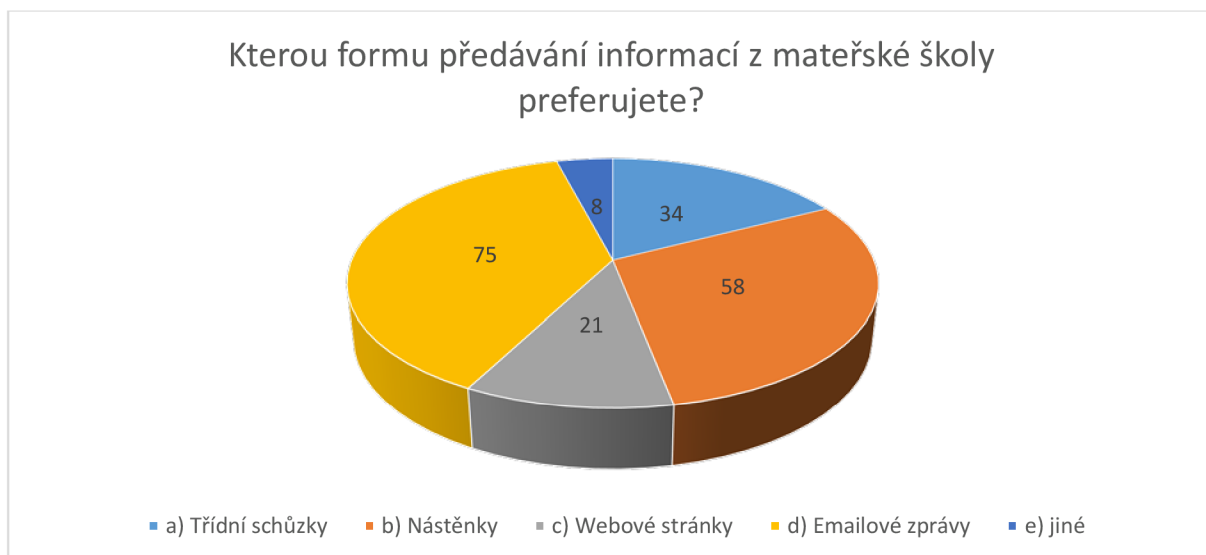
Komentář:

Z odpovědí nám vyplývá, že 101 rodič dal své dítě do mateřské školy, kterou pro své dítě vybral.

Úvodní tři otázky byly položeny za účelem zjištění, zda rodič zvolil stávající školu dle svého vlastního výběru, případně může-li mít srovnání s jinými MŠ. Jak jsem již zmiňovala v kapitole Volba a zaměření školy, pro mnohé rodiče je důležité zaměření školy, a tím i daný způsob komunikace.

4. otázka: Kterou formu předávání informací z mateřské školy preferujete?

Otázka 4	Počet	%
a) Třídní schůzky	34	17,3
b) Nástěnky	58	29,6
c) Webové stránky	21	10,7
d) Emailové zprávy	75	38,3
e) jiné	8	4

Graf 4 - 4. otázka: Kterou formu předávání informací z mateřské školy preferujete?

Komentář:

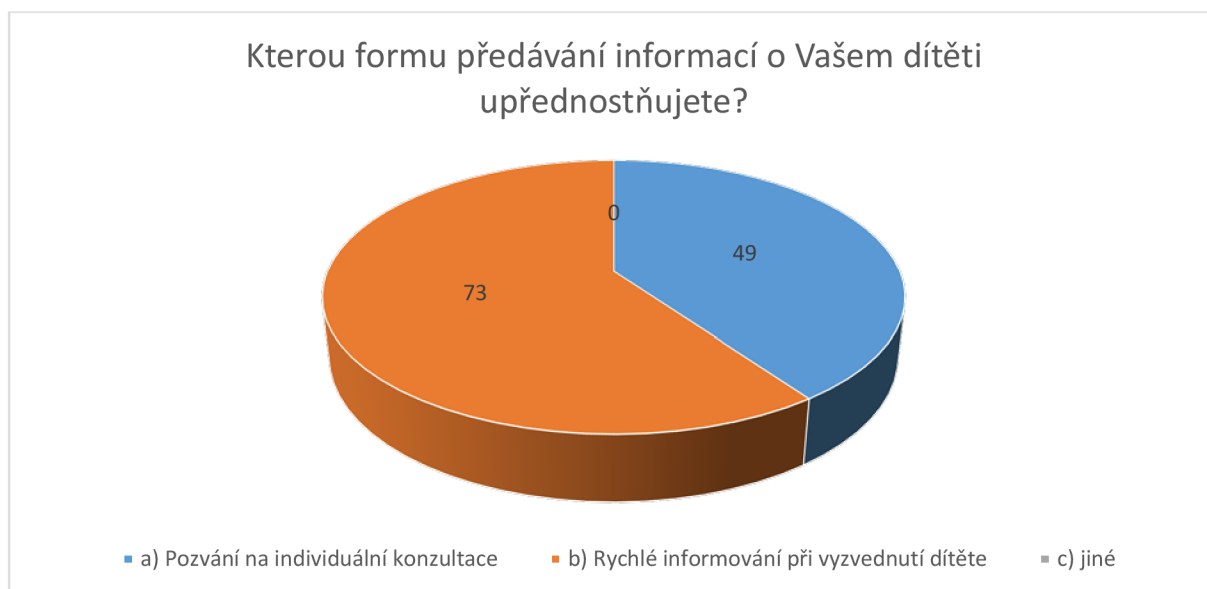
Dotazovaní zde mohli volit max. 3 odpovědi. Z výzkumu vyplývá, že nejvíce rodiče preferují sdělování informací z MŠ elektronickou poštou (38%), dále je to formou nástěnek (30%), formou třídních schůzek (17%) a až v nejmenší míře informování přes web školy (10%).

Výsledek preference předávání informací elektronickou poštou je očekávatelný, obzvláště v dnešní době zatížené pandemií, kdy se smí komunikovat převážně jen v on-line podobě. Elektronická forma komunikace s sebou přináší možnost mít všechny informace vždy u sebe. Je možné ji použít k rychlému předávání informací bez nutnosti návštěvy konkrétního místa.

Z této otázky i vyplývají i dvě hypotézy a to hypotéza H[1]: **Rodiče upřednostňují online komunikaci před nástěnkami** se potvrdila a to v 75 % dotazovaných respondentů proti 58% upřednostňujícími komunikaci přes nástěnky. A zároveň i hypotéza H[3]: **Rodiče preferují nástěnky před třídními schůzkami**, která se také potvrdila, a to v 30 % respondentů upřednostňující nástěnky před 17% respondentů upřednostňujícími třídní schůzky. Z toho můžeme brát v potaz, že nástěnky nejsou ještě v mateřských školách překonány a mají svůj důležitý význam.

5. otázka: Kterou formu předávání informací o Vašem dítěti upřednostňujete?

Otázka 5	Počet	%
a) pozvání na individuální konzultace	49	40,2
b) rychlé informování při vyzvednutí	73	59,8
c) jiný	0	0,0

Graf 5 - 5. otázka: Kterou formu předávání informací o Vašem dítěti upřednostňujete?

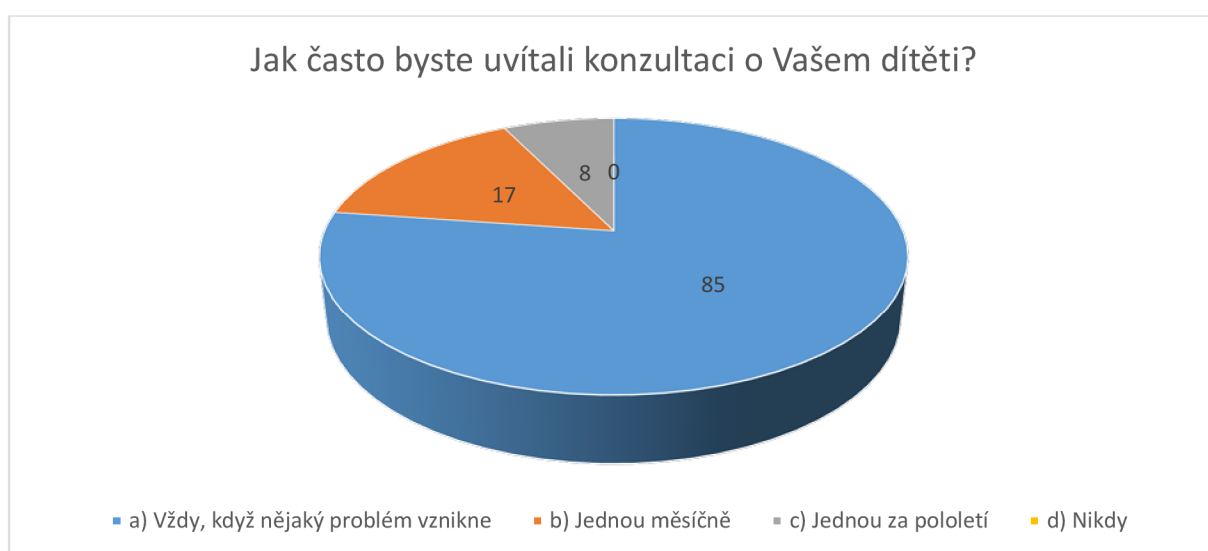
Komentář:

Z této otázky i vyplývá hypotéza H[2]: **Rodiče preferují individuální konzultace před rychlým informováním při vyzvednutí dítěte**, která se nepodařila potvrdit a byla díky dotazníkovému šetření vyvrácena. Dotazovaní si měli vybrat jednu ze dvou odpovědí. U některých se stalo, že zvolili obě možnosti. Z výsledků vyplývá, že rodiče preferují předávání informací o svém dítěti rychlou formou při vyzvedávání dítěte (60%) a v menší míře volí možnost individuálních konzultací (40%). Ač je jisté, že informování o dítěti by mělo být podáváno důvěrně, překvapivě si mnozí rodiče volí spíše variantu rychlejší. Jedná se mnohdy o velmi citlivé informace, avšak bych zde

ráda uvedla, že dnešní doba je zatížena karanténními opatřeními, a tedy možnosti individuálních konzultací jsou i tímto omezené.

6. otázka: Jak často byste uvítali konzultaci o Vašem dítěti?

Otázka 6	Počet	%
a) vždy, když nějaký problém vznikne	85	77,3
b) jednou měsíčně	17	15,5
c) jednou za pololetí	8	7,3
d) nikdy	0	0

Graf 6 - 6. otázka: Jak často byste uvítali konzultaci o Vašem dítěti?

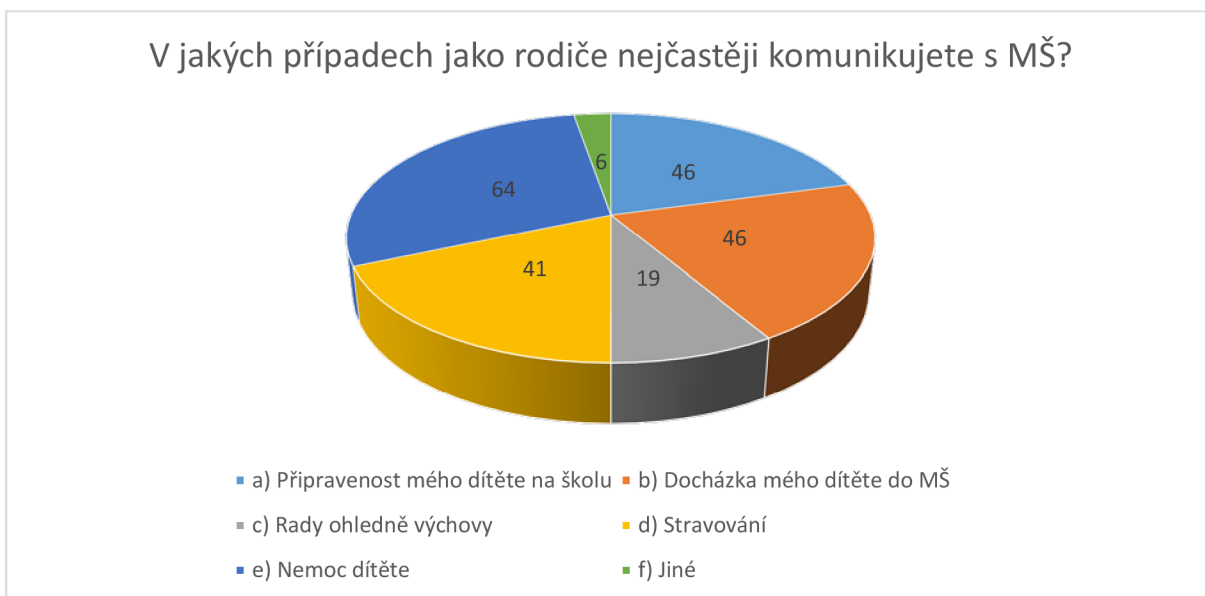
Komentář:

- a) Vždy, když nějaký problém vznikne
- b) Jednou měsíčně
- c) Jednou za pololetí
- d) Nikdy

Z odpovědí vyplývá, že rodič má zájem ve velké většině případů řešit problém okamžitě, když nastane (85 %). V 17 % má zájem řešit problém jednou měsíčně a v 8 % pololetně.

7. otázka: V jakých případech jako rodiče nejčastěji komunikujete s MŠ?

Otázka 7	Počet	%
a) připravenost mého dítěte na školu	46	20,7
b) docházka mého dítěte do MŠ	46	20,7
c) rady ohledně výchovy	19	8,6
d) stravování	41	18,5
e) nemoc dítěte	64	28,8
f) jiné	6	2,7

Graf 7 - 7. otázka: V jakých případech jako rodiče nejčastěji komunikujete s MŠ?

Komentář:

Rodiče zde mohli vybrat až tři možnosti odpovědí. Ve výsledku se zjistilo, že nejvíce se komunikuje o nemoci dětí (celkem ve 28 %), dále o docházce dítěte a o připravenosti a zralosti dítěte na přechod na ZŠ se stejným výsledkem (21 %). V 19 % se řeší stravování dětí a až v poslední řadě rodiče žádají rady ohledně výchovy dětí (9 %).

8. otázka: Co pociťujete jako největší překážku v komunikaci s mateřskou školou?

Komentář.

Rodiče zde zmiňovali celkem jednotně, že za největší překážku komunikace mezi školou a rodinou považují státní opatření odůvodňované pandemií Covid-19. Ať už se jedná o karanténní opatření, uzavření školy či omezeného vstupu do budovy a minimalizaci osobního kontaktu.

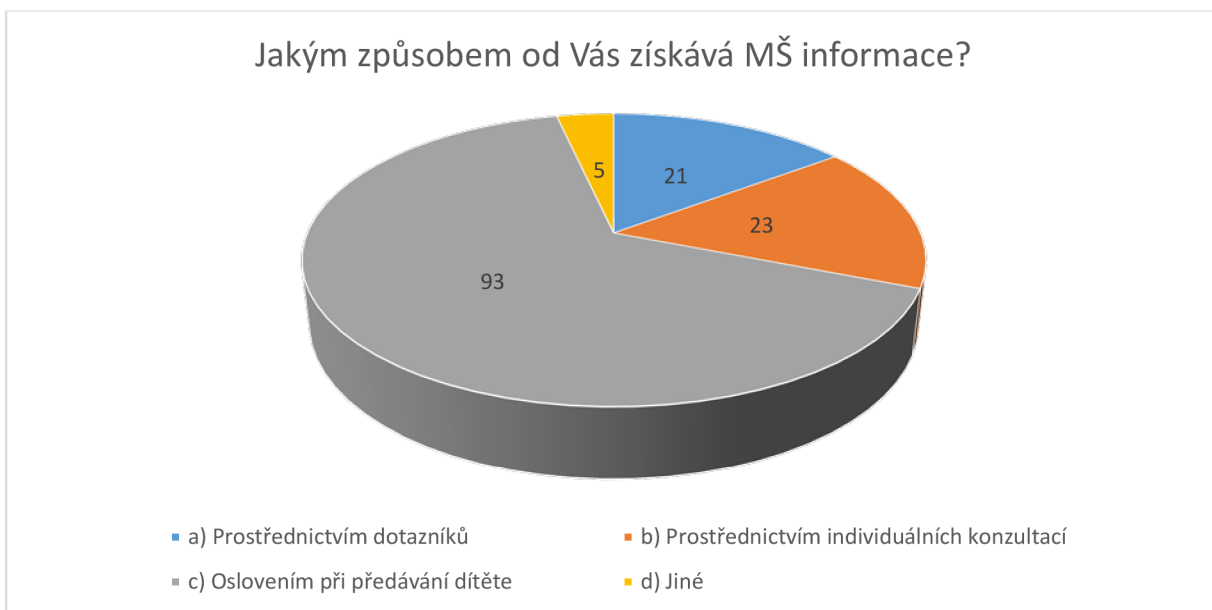
9. otázka: Jak byste si představovali komunikaci mezi školou a rodinou?

Komentář:

Rodiče jsou s komunikací se školou obecně spokojeni. Neměnili by téměř nic. Mohu jen uvést, že v MŠ Zahradka se méně využívá komunikace přes web školy a rodiče by v tomto případě intenzitu informací touto formou přivítali.

10. otázka: Jakým způsobem od Vás získává MŠ informace?

Otázka 10	Počet	%
a) prostřednictvím dotazníků	21	14,8
b) prostřednictvím individuálních konzultací	23	16,2
c) oslovením při předávání dítěte	93	65,5
d) jiné	5	3,5

Graf 8 - 10. otázka: Jakým způsobem od Vás získává MŠ informace?

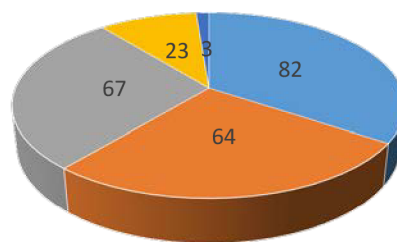
Komentář:

Jak z grafu vyplývá, rodiče ve většině případů (65 %) předávají informace o svém dítěti při jejich předávání. Další, již méně četný způsob volí rodiče individuální konzultace (16 %) a ve formě dotazníků (15 %).

11. otázka: Které doprovodné aktivity jsou podle Vás přínosné v komunikaci mezi rodinou a MŠ?

Otázka 11	Počet	%
a) besídky	82	34,3
b) tvořivé dílničky pro rodiče s dětmi	64	26,8
c) různé slavnosti a táboráky	67	28,0
d) společné návštěvy kulturních událostí	23	9,6
e) jiné	3	1,3

Které doprovodné aktivity jsou podle Vás přínosné v komunikaci mezi rodinou a MŠ?

- a) Besídky
- b) Tvořivé dílničky pro rodiče s dětmi
- c) Různé slavnosti a táboračky
- d) Společné návštěvy kulturních událostí
- e) Jiné

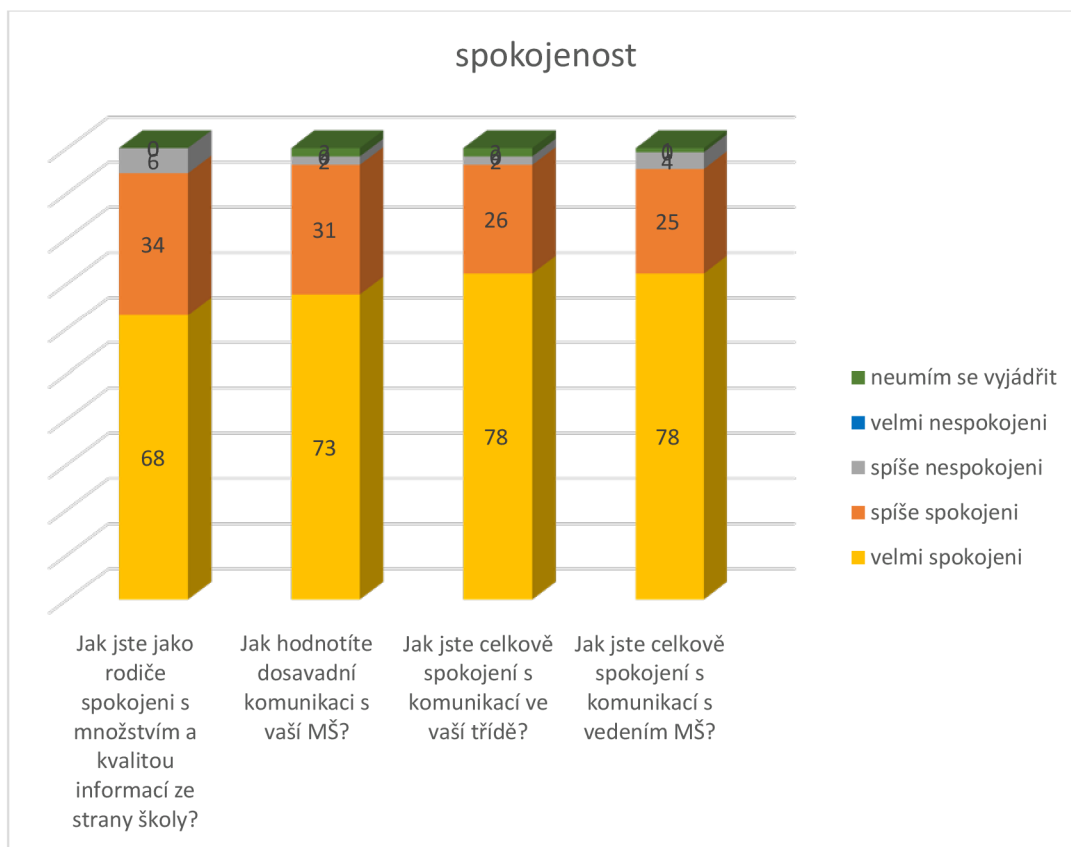
Graf 9 - 11. otázka: Které doprovodné aktivity jsou podle Vás přínosné v komunikaci mezi rodinou a MŠ?

Komentář:

Tázaní zde mohli volit až tři varianty odpovědí. Z výsledků vyplývá, že rodiče opravdu považují za přínosné propojení školy s rodiči neformálním způsobem. V našem případě besídky (34%), různé slavnosti a táboračky (28%) či tvořivé dílničky (27%). Již v menším procentuálním zastoupení (10%) jsou zastoupeny společné návštěvy kulturních akcí. Opět to může být spojeno s karanténními opatřeními a jinými státními restrikcemi odvolávajícími se na Covid-19.

12. otázka spokojenosti rodičů

spokojenost	1	2	3	4	5
Jak jste jako rodiče spokojeni s množstvím a kvalitou informací ze strany školy?	68	34	6	0	0
Jak hodnotíte dosavadní komunikaci s vaší MŠ?	73	31	2	0	2
Jak jste celkově spokojeni s komunikací ve vaší třídě?	78	26	2	0	2
Jak jste celkově spokojeni s komunikací s vedením MŠ?	78	25	4	0	1

Graf 10 - 12. otázka: spokojenost

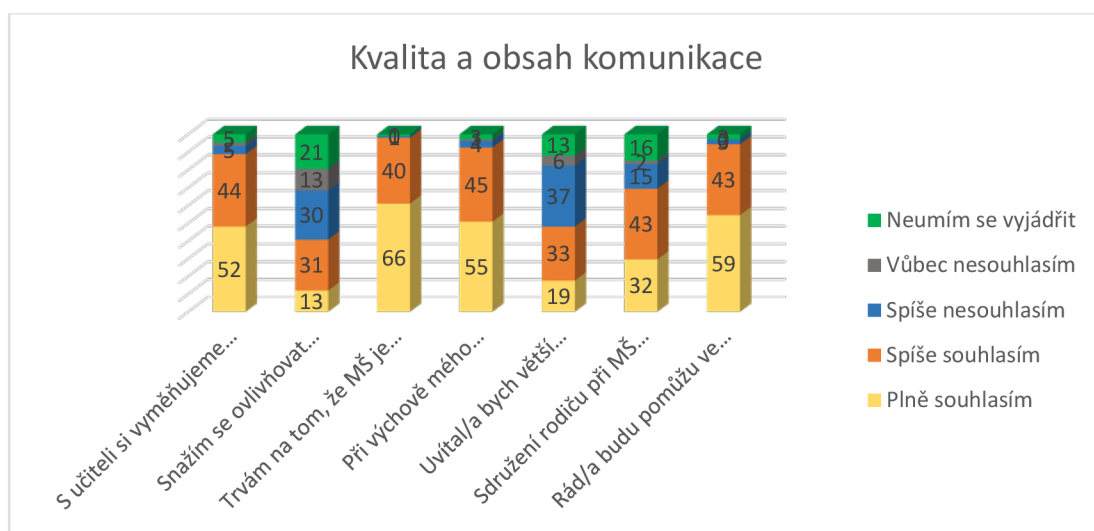
Jednou z dílčích otázek mého výzkumu byla otázka spokojenosti rodičů s komunikací. Ke zjištění spokojenosti jsem položila v dotazníku čtyři konkrétní otázky. Jejich výsledek shrnuje graf. Z toho vyplývá, že rodiče jsou v otázce množství a kvality informací získaných ve školce velmi nebo spíše spokojeni. V šesti případech spíše spokojeni nejsou. Dosavadní komunikace mezi školou a rodiči funguje též k plné nebo spíše spokojenosti. Spíše nespokojeni jsou dva z tázaných. Dva na otázku nedokázali odpovědět. U otázky spokojenosti s komunikací ve třídě jsem u rodičů zjišťovala, zda vůbec při provozu s dětmi je prostor na komunikaci a k jaké spokojenosti taková komunikace funguje. Ve výsledku vyšlo, že rodiče jsou s komunikací v rámci své třídy velmi nebo spíše spokojeni, dva spíše nespokojeni a dva se nevyjádřili. Poslední otázka týkající se spokojenosti je zaměřena

na komunikaci rodičů s vedením školy. Rodiče jsou nespokojeni ve čtyřech případech, v jednom se nevyjádřili.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 101 respondentů, kteří jsou velmi, a spíše spokojeni se shoduje s počtem 101 respondentů, kteří si mateřskou školu pro své dítě vybrali.

13. otázka Kvalita a obsah komunikace

Kvalita a obsah komunikace	1	2	3	4	5
S učiteli si vyměňujeme informace o dítěti a názory, jak k němu přistupovat	52	44	5	2	5
Snažím se ovlivňovat rozhodování o důležitých věcech v MŠ	13	31	30	13	21
Trvám na tom, že MŠ je mi povinna podávat potřebné informace	66	40	1	0	1
Při výchově mého dítěte cítím MŠ jako partnera	55	45	4	1	3
Uvítal/a bych větší možnost účastnit se dění v MŠ	19	33	37	6	13
Sdružení rodičů při MŠ mi přijde jako prospěšné	32	43	15	2	16
Rád/a budu pomůžu ve třídě svého dítěte (pomoc na třídní akci, fin. dar, ...)	59	43	3	0	3

Graf 11 - 13. otázka: Kvalita a obsah komunikace

Komentář:

V posledním bodu svého dotazníku jsem z různých pohledů sledovala, co je pro rodiče důležitým obsahem komunikace.

V první otázce mě zajímalo, zda rodiče mají zájem o komunikaci na téma výchovy dítěte. Z velké části rodiče tento zájem projevují. Druhá otázka zjišťovala zájem rodičů podílet se na rozhodování o důležitých věcech týkajících MŠ. Zde je zajímavé, že téměř půl na půl se rodiče snaží či nesnaží podílet na rozhodování v těchto věcech. Poměrně velká část (21) rodičů na tuto otázku neuměla odpovědět. Téměř všichni pak trvají na tom, že je škola povinna rodičům sdělovat potřebné informace. Co se týče otázky partnerství mezi školou a rodinou, téměř všichni se cítí být v partnerském vztahu se školou (nesouhlasí pouze 5 rodičů). Velmi zajímavé je zjištění, že větší možnost zapojení se do dění v MŠ přivítá pouze 52 rodičů, 43 naopak nemá o to příliš zájem, 13 neumělo na tuto otázku odpovědět. Většina rodičů považuje sdružení rodičů při MŠ za prospěšné. Pozitivní zjištění je též u poslední otázky, kdy rodiče projevují ochotu pomoci ve třídě svého dítěte.

Celkem zajímavé zjištění je, že téměř polovina rodičů nemá potřebu se podílet na rozhodování či zapojit se do chodu MŠ. Může to být dáno stále větší pracovní vytížeností rodičů, avšak to by mohlo být obsahem dalšího samostatného výzkumu.

ZÁVĚR

Záměrem mojí bakalářské práce bylo analyzovat, jaké způsoby komunikace mezi mateřskou školou a rodiči jsou nabízeny a který způsob je u rodičů preferován. Díky získanému množství dat z výzkumu se mi podařilo zjistit, jaký způsob komunikace je pro rodiče preferující a jaký styl komunikace je v konkrétní škole primárně využíván. Výsledek jsem následně zpracovala, souhrnně s vyhlídkou na optimalizaci vzájemné komunikace. Mým zájmem bylo pomocí hypotéz zjistit, jaký způsob komunikace rodiče preferují. Dvě hypotézy byly potvrzeny, a to, že rodiče upřednostňují způsob komunikace online před způsobem komunikace pomocí nástěnek a zároveň, že rodiče preferují nástěnky před třídními schůzkami. Hypotéza, že rodiče preferují individuální konzultace před rychlým informováním při vyzvednutí dítěte, se nepotvrdila, i když jde o důvěrné informace ohledně dětí.

Vedení mateřských škol bylo seznámeno s výsledky dotazníků s možností probrání situace na pedagogické radě a případným změnám v komunikaci. Mateřská škola Zahradka po vyhodnocení dotazníku více začala pracovat s online komunikací a rozšířila tak své komunikační způsoby o emaily.

Mezi školami a rodiči ve městě Šlapanice panuje dobrá komunikace i vztahy a rodiče nejvíce upřednostňují rychlou komunikaci, ať už využití možností emaily či rychlou informací při vyzvedávání dítěte. Výsledky výzkumu by se mohly stát zpětnou vazbou pro rozvoj a zlepšení komunikace a celkového soužití a spolupřetváření společenství tvořené školou, rodičem, městem.

Použitá literatura

Bednaříková, I. (2006). *Sociální komunikace: [texty k distančnímu a kombinovanému studiu]*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Buscaglia, L. (1984). *The politics of love*. United States.

Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Grada.

Disman, M. (2000). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele (3. vyd.)*. Karolinum.

Dyches, T., & Carter, N., & Prater, A. (2012). *A teacher's guide to communicating with parents: practical strategies for developing successful relationships*. Pearson Education.

Gavora, P. (2008). *Úvod do pedagogického výzkumu (4., rozš. vyd.)*. Vydavatelství UK.

Gavora, P. (2005). *Učitel a žáci v komunikaci*. Paido.

Giddens, A. (1998). *Důsledky modernity*. Praha: SLON.

Havlíňová, M. (1995). *Zdravá mateřská škola*. Portál.

Heger, V. (2012). *Komunikace ve veřejné správě*. Grada.

Chráška, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu (2., aktualizované vydání)*. Grada.

Janoušek, J. (1988). *Sociální psychologie*. SNP.

Jiřincová, B. (2010). *Efektivní komunikace pro manažery*. Grada.

Kartous, B. *David Čáp: Základem dobré komunikace s rodiči jsou srozumitelná*

pravidla. Citováno 16. dubna 2021. Dostupné z [http://www.eduin.cz/clanky/david-cap-zakladem-dobre-komunikace-s-](http://www.eduin.cz/clanky/david-cap-zakladem-dobre-komunikace-s)

rodici-jsou-srozumitelna-pravidla/

Kolář, Z., & Vališová, A. (2009). *Analýza vyučování*. Grada.

Koťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* (2., rozš. a aktualiz. vyd). Grada.

Křivohlavý, J. (1988). *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Svoboda

Majerčíková, J., (2011). *Rodina a její důvera k škole*. Pedagogika.sk, roč. 2, č. 1

Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). *Komunikace ve škole*. Masarykova univerzita.

Mikuláščík, M. (2010). *Komunikační dovednosti v praxi* (2., dopl. a přeprac. vyd). Grada.

MŠMT ČR. (2021). *Informace o povinném předškolním vzdělávání*. Citováno 19. března 2021. Dostupné z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani>

Pedagogika (2004). Pedagogický ústav Jana Amose Komenského, AV ČR.

Průcha, J., Mareš, J., & Walterová, E. (2003). *Pedagogický slovník* (4. aktualiz. vyd). Portál.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). Praha: Výzkumný ústav pedagogický.

Rabušicová, M. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Masarykova univerzita.

Rabušnicová, M. (2009). *Rodiče a škola*. Praha: Portál.

Rabušicová, M., (2004b). *Postavení rodičů jako výchovných a sociálních partnerů školy (shrnutí některých výsledků z výzkumného projektu)*. Pedagogika

Rabušicová, M., Šedřová, K., Trnková, K., & Čiháček, V. (2004). K otevřenosti škol vůči rodičům a veřejnosti. *Studia Paedagogica*, 52(9), 59–72. Dostupné z <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia->

paedagogica/article/view/395/551

Rabušicová, M., Šedřová, K., Trnková, K., & Čiháček, V. (2004). *Škola a /versus/ rodina*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Rodiče vítáni – Mateřské školy. (2015). Dostupné z https://certifikat.rodicevitani.cz/static/files/rv_kriteria_ms.pdf

Simonds, Ch., J., & Cooper, P., J. (2014). *Pearson New International Edition. Communication for the Classroom Teacher*. Edinburgh: Pearson

Sít' brněnských otevřených škol. Citováno 19. března 2021. Dostupné z <https://www.otevreneskoly.cz/co-je-otevrena-skola>

Smolíková, K. (2017). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický.

Strakatá, M., (2017). *Zapojení rodiny do vzdělávání dětí předškolního věku*. Řízení školy, roč. 10, č. 4.

Syslová, Z. (2016). *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Wolters Kluwer.

Specifika waldorfského vyučování. Citováno 16. dubna 2021.

Dostupné z <http://www.waldorf-brno.cz/zakladni-skola/waldorfska-pedagogika/waldorfska-specifika>

Školský zákon ve znění účinném ode dne 27. 2. 2021. (2021, February 27). Retrieved December 11, 2021, from <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>

Šmelová, E. (2016). *Individualizace ve výchově a vzdělávání dětí předškolního věku*.

Univerzita Palackého v Olomouci.

Šťastná, M. (2010). *Komunikace s rodiči a veřejností*.

Dostupné z <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1405764315.pdf>

Šťastná, M. (2010). *Komunikace s rodiči a veřejností: vzdělávací modul*. Základní škola Ostrava-Dubina, Františka Formana 45.

Štech, S. (2004). *Angažovanost rodičů ve školní socializaci dětí*. Pedagogika.

Štech, S., & Viktorová, I. (2001) *Rodičovské pohledy na školu a vztah dětí k ní*. In *Pražská skupina školní etnografie. Co se v mládí naučíš*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné z http://kps.pedf.cuni.cz/co_se_v_mladi_naucis_6.pdf

Tamášová, V. (2007). *Teória a prax rodinnej edukácie*. Sapientia.

Tureckiová, M. (2004). *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Grada.

Tureckiová, M. (2007). *Klíč k účinnému vedení lidí: odemkněte potenciál svých spolupracovníků*. Grada.

Vítková, M. (Ed.). (2004). *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální* (2. rozšíř. a přeprac. vyd). Paido.

Vybíral, Z. (2005). *Psychologie komunikace*. Portál.

Vymětal, J. (2008). *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. Grada.

Zákon č. 89/2012 Sb.: § 858. Citováno dne 16. února 2021. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=Rodičovská%20odpovědnost%20zahrnuje>

Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing.

Seznam grafů

Graf 1 - 1. otázka: V jakém vztahu jste k dítěti?.....	37
Graf 2 - 2. otázka: Máte jako rodič zkušenost s jinou MŠ.....	38
Graf 3 - 3. otázka: Navštěvuje Vaše dítě MŠ, kterou jste pro něj chtěli?	39
Graf 4 - 4. otázka: Kterou formu předávání informací z mateřské školy preferujete?.....	40
Graf 5 - 5. otázka: Kterou formu předávání informací o Vašem dítěti upřednostňujete?.....	41
Graf 6 - 6. otázka: Jak často byste uvítali konzultaci o Vašem dítěti?.....	42
Graf 7 - 7. otázka: V jakých případech jako rodiče nejčastěji komunikujete s MŠ?	43
Graf 8 - 10. otázka: Jakým způsobem od Vás získává MŠ informace?	45
Graf 9 - 11. otázka: Které doprovodné aktivity jsou podle Vás přínosné v komunikaci mezi rodinou a MŠ?	46
Graf 10 - 12. otázka: spokojenost.....	47
Graf 11 - 13. otázka: Kvalita a obsah komunikace.....	48

Seznam příloh

Příloha 1: Vzor dotazníku

Příloha 1: Vzor dotazníku

Dobrý den,

menují se Monika Žurnová a jsem studentkou filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a dovoluji si na Vás obrátit s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který se věnuje komunikaci mezi rodinou a školou. Dotaz – ať budou součástí mé bakalářské práce.

Mým zájmem není posuzovat jednotlivé vztahy, ale jde mi o komplexní pohled fungování školy ve vztahu k rodičem v našem městě. Anonymita je zaručena. Za vyplnění dotazníku a vstřícnost Vám mnohokrát děkuji. MŽ

1. V jakém vztahu jste k dítěti?
 - a) Mám
 - b) Otec
 - c) jiný zákonný zástupce
2. Máte jako rodič zkušenost i s jinou MŠ?
 - a) Ano
 - b) Ne
3. Navštěvuje Vaše dítě MŠ, kterou jste pro něj chtěli?
 - a) Ano
 - b) Ne, vybrali jsme si jinou, ale nedostal jsem se tam
4. Která forma předávání informací o mateřské škole je pro Vás nejběžnější? Označte max. 3 možnosti.
 - a) Třídní schůzky
 - b) Názebníky
 - c) Webové stránky
 - d) Emailové zprávy
 - e) Jiné, uveďte jaké.....
5. Která forma předávání informací o Vašem dítěti je pro Vás nejjednodušší? Označte 1 možnost.
 - a) Pozvání na individuální konzultace
 - b) Rychlé informování při vyzvedávání dítěte
 - c) Jiné, uveďte jaké.....
6. Jak často řešíte problémy týkající se Vašeho dítěte s MŠ?
 - a) Vždy, když nějaký problém vznikne
 - b) Jedinou nežádoucí
 - c) Jedinou za půlroční
 - d) Nikdy
7. V jakých případech jako rodiče nejčastěji komunikujete s MŠ? Označte max. 3 možnosti.
 - a) Připravenost mého dítěte na školu
 - b) Dochůzka mého dítěte do MŠ
 - c) Rady ohledně výchovy
 - d) Stravování
 - e) Nemoc dítěte
 - f) Jiné, uveďte jaké.....
8. Co považujete jako největší překážku v komunikaci s mateřskou školou?

.....

.....
9. Jak byste si představovali komunikaci mezi školou a rodinou?

.....

.....
10. Jakým způsobem od Vás bývává MŠ informace? Označte 1 možnost.
 - a) Prostřednictvím dotazníků
 - b) Prostřednictvím individuálních konzultací
 - c) Oslovením při předávání dítěte
 - d) Jiné, uveďte jaké.....
11. Které doprovodné aktivity jsou podle Vás přínosné v komunikaci mezi rodinou a MŠ? Označte max. 3 možnosti, které nejčastěji využíváte.
 - a) Besedy
 - b) Tvořivé dílničky pro rodiče i děti
 - c) Různé slavnosti a tábory
 - d) Společné návštěvy kulturních událostí
 - e) Jiné, uveďte jako.....

Nyní prosím vyplňte nejvíce vyhovující variantu v příslušné kolonce.

spokojenost	Jsme velmi spokojeni	Jsme spíše spokojeni	Jsme spíše nespokojeni	Jsme velmi nespokojeni	Neumím se vyjádřit
Jak jste jako rodiče spokojeni s množstvím a kvalitou informací ze strany školy?					
Jak hodnotíte dosavadní komunikaci s vaší MŠ?					
Jak jste celkově spokojeni s komunikací ve vaší třídě?					
Jak jste celkově spokojeni s komunikací s vedením MŠ?					

Souhlasy	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Vůbec nesouhlasím	Neumím se vyjádřit
S učitel. si vyměňují informace o dítěti a názory jak k němu přistupovat.					
Snažím se ovlivňovat rozhodování o důležitých věcech v MŠ					
Trvám na tom, že MŠ je mi povinna podávat potřebné informace.					
Při výchově mého dítěte cítím MŠ jako partnera.					
Uvítal/a bych větší možnost účastnit se dění v MŠ					
Sdružení rodičů při MŠ mi přijde jako prospěšné.					
Rád/a budu pomůžu ve třídě svého dítěte (pomoc na třídních akcí, fin. dar...)					

Děkuji za spolupráci a prosím o vložení vyplněného dotazníku do připravené „nádobý“ M.Ž.